

Γιατί οι άνθρωποι δεν εξεγείρονται;

Του David Graeber

27 Οκτ. 2014

Γιατί έχει η βασική λογική της λιτότητας γίνει αποδεκτή απ' όλους; Επειδή η αλληλεγγύη έχει φτάσει να αντιμετωπίζεται ως μάλιστα.

“Αυτό που δεν μπορώ να καταλάβω είναι το γιατί οι άνθρωποι δεν εξεγείρονται στους δρόμους;” Ακούω αυτή τη φράση, που και που, από ανθρώπους με πλούσιο και ισχυρό υπόβαθρο. Υπάρχει ένα είδος δυσπιστίας. “Στην τελική,” φαίνεται να λέγεται πίσω από τις γραμμές, “ουρλιάζουμε για το φονικό όταν οποιοσδήποτε απειλήσει έστω και λίγο τις φοροαπαλλαγές μας. Αν κάποιος απειλούσε την πρόσβασή μου στα τρόφιμα ή τη στέγη, σίγουρα θα έκαιγα τράπεζες και θα εισέβαλλα στο κοινοβούλιο. Τι έχουν πάθει αυτοί οι άνθρωποι;”

Αυτή είναι μια καλή ερώτηση. Ο οποιοσδήποτε θα σκεφτόταν ότι μια κυβέρνηση που έχει προκαλέσει τέτοιο πόνο σε αυτούς που έχουν τα λιγότερα αποθέματα για ν' αντισταθούν, χωρίς καν να αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας, θα ρίσκαρε την πολιτική της αυτοκτονία. Αντ' αυτού, η βασική λογική της λιτότητας έχει γίνει αποδεκτή απ' όλους. Γιατί; Γιατί πολιτικοί που υπόσχονται συνεχή πόνο κερδίζουν τη συναίνεση της εργατικής τάξης, αν όχι την υποστήριξή της;

Νομίζω ότι η ίδια η δυσπιστία με την οποία ξεκίνησα παρέχει μια εν μέρει απάντηση. Οι άνθρωποι της εργατικής τάξης μπορεί να είναι, όπως ασταμάτητα μας υπενθυμίζεται, λιγότερο σχολαστικοί σε ζητήματα νομικής φύσης ή ιδιοκτησίας από τους “καλύτερους” τους αλλά είναι επίσης πολύ λιγότερο εμμονικοί με τον εαυτό τους. Νοιάζονται περισσότερο για τους φίλους τους, τις οικογένειες και τις κοινότητες. Συνολικά, τουλάχιστον, είναι κατά βάση καλύτεροι/ευγενικότεροι.

Ως ένα βαθμό αυτό φαίνεται να αντανακλά έναν παγκόσμιο κοινωνιολογικό νόμο. Οι φεμινίστριες έχουν εδώ και καιρό επισημάνει ότι αυτοί που βρίσκονται στον πάτο του εκάστοτε άνισου κοινωνικού πλαισίου τείνουν να σκέφτονται, και άρα να νοιάζονται, γι' αυτούς που βρίσκονται στην κορυφή περισσότερο απ' ότι αυτοί στην κορυφή σκέφτονται, ή νοιάζονται, γι' αυτούς. Οι γυναίκες σε όλα τα μέρη τείνουν να σκέφτονται και να γνωρίζουν περισσότερο για τις ζωές των αντρών απ' ότι οι άντρες γι' αυτές των γυναικών, όπως ακριβώς κι οι μαύροι άνθρωποι γνωρίζουν περισσότερο για τις ζωές των λευκών, οι υπάλληλοι των εργοδοτών και οι φτωχοί των πλουσίων.

Και με τους ανθρώπους να είναι τα συμπονετικά πλάσματα που είναι, η γνώση οδηγεί στη συμπόνοια. Οι πλούσιοι και ισχυροί, εν τω μεταξύ, μπορούν να παραμένουν ανυποψίαστοι και αδιάφοροι, επειδή έχουν τους υλικούς όρους για να το κάνουν. Πολυάριθμες ψυχολογικές μελέτες έχουν πρόσφατα επιβεβαιώσει αυτό το γεγονός. Όσοι έχουν γεννηθεί σε εργατικές οικογένειες χωρίς διαφοροποίηση τα πάνε πολύ καλύτερα στα τεστ εκτίμησης των συναισθημάτων των άλλων απ' ότι οι γόνοι των πλουσίων ή των επαγγελματικών τάξεων. Κατά κάποιον τρόπο δεν μας εκπλήσσει και πολύ. Στην τελική, αυτό σημαίνει σε γενικές γραμμές το να είσαι “ισχυρός”: να μη χρειάζεται να δώσεις και πολλή προσοχή σε

αυτά που σκέφτονται ή αισθάνονται οι γύρω σου. Ο ισχυρός προσλαμβάνει άλλους για να το κάνουν αυτό γιά τον ίδιο.

Και ποιους προσλαμβάνουν; Κυρίως παιδιά της εργατικής τάξης. Εδώ πιστεύω ότι τείνουμε να είμαστε τόσο τυφλωμένοι από μια εμμονή με (τολμώ να πω, ρομαντικοποίηση;) την εργοστασιακή εργασία ως παραδείγματός μας για την “αληθινή εργασία” που έχουμε ξεχάσει από τι κυρίως αποτελείται η ανθρώπινη εργασία.

Ακόμα και στις μέρες του Καρλ Μαρξ ή του Τσαρλς Ντίκενς, οι εργατικές γειτονιές στέγαζαν πολλές παραπάνω υπηρέτριες, λούστρους, οδοκαθαριστές, μάγειρες, νοσοκόμες, ταξιτζήδες, δασκάλους, πόρνες και πλανόδιους μανάβηδες από ό, τι εργαζόμενους σε ανθρακωρυχεία, εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας ή χυτήρια σιδήρου. Ακόμα περισσότερο σήμερα. Αυτό που αρχετυπικά θεωρούμε γυναικεία δουλειά -την ανατροφή ανθρώπων, την εξέταση των θέλω και των αναγκών τους, τις εξηγήσεις, την επιβεβαίωση, το να περιμένεις να δεις τι θέλει το αφεντικό ή σκέφτεται, για να μην αναφέρουμε τη φροντίδα, τη παρακολούθηση, τη συντήρηση των φυτών, των ζώων, των μηχανών και άλλων αντικειμένων- αντιστοιχεί σε ένα πολύ μεγαλύτερο μερίδιο στο τι κάνουν οι άνθρωποι της εργατικής τάξης όταν εργάζονται απ’ ότι η δουλειά με το σφυρί, το σκαρπέλο, τον ανυψωτήρα, το δρεπάνι.

Αυτό αληθεύει όχι μόνο γιατί τα περισσότερα μέλη της εργατικής τάξης είναι γυναίκες (αφού οι περισσότεροι άνθρωποι γενικά είναι γυναίκες) αλλά επειδή έχουμε μια διαστρεβλωμένη άποψη ακόμα και γι’ αυτά που κάνουν οι άντρες. Όπως οι απεργοί εργαζόμενοι του μετρό έπρεπε πρόσφατα να εξηγήσουν στους αγανακτισμένους επιβάτες ότι “οι ακυρωτές εισιτηρίων” δεν περνούν τον περισσότερο χρόνο τους ακυρώνοντας εισιτήρια αλλά εξηγώντας πράγματα, διορθώνοντας άλλα, βρίσκοντας χαμένα παιδάκια, και προσέχοντας τους γέρους, τους αρρώστους και τους μπερδεμένους.

Αν το καλοσκεφτείς, αυτό δεν είναι βασικά η ζωή; Τα ανθρώπινα όντα είναι projects αμοιβαίας δημιουργίας. Η περισσότερη δουλειά που κάνουμε είναι ο ένας πάνω στον άλλον. Οι εργατικές τάξεις απλά παίρνουν ένα μη αναλογικό μερίδιο. Είναι οι τάξεις που φροντίζουν και πάντα αυτό έκαναν. Είναι απλά η ακατάπαυστη δαιμονοποίηση που κατευθύνεται στους φτωχούς από εκείνους που κερδίζουν από την εργασία-φροντίδα τους που το καθιστά δύσκολο να το αναγνωρίσουμε σε ένα δημόσιο φόρουμ όπως αυτό.

Ως παιδί εργατικής οικογένειας, μπορώ να επιβεβαιώσω ότι αυτό ήταν που καμαρώναμε. Μας έλεγαν συνέχεια ότι η δουλειά είναι μια αρετή από μόνη της – φτιάχνει χαρακτήρα ή κάτι τέτοια- αλλά κανείς δεν το πίστευε. Οι περισσότεροί μας ένιωθαν ότι το καλύτερο με τη δουλειά είναι να την αποφεύγεις, δηλαδή, εκτός αν ωφελούσε άλλους. Αλλά για τη δουλειά που όντως ωφελούσε, είτε αυτό σήμαινε να χτίζεις γέφυρες είτε να αδειάζεις “πάπιες”, μπορούσες να είσαι δικαίως υπερήφανος. Κι υπήρχε και κάτι άλλο για το οποίο ήμασταν σίγουρα υπερήφανοι: για το ότι ήμασταν άνθρωποι που φροντίζαμε ο ένας τον άλλον. Αυτό μας ξεχώριζε απ’ τους πλουσίους οι οποίοι, όσο μπορούσαν οι περισσότεροί μας να συμπεράνουν, μπορούσαν με το ζόρι τις μισές φορές να φέρουν τους εαυτούς τους να φροντίσουν τα ίδια τους τα παιδιά.

Υπάρχει λόγος που η απόλυτη αστική αρετή είναι η λιτότητα, και η απόλυτη αρετή της εργατικής τάξης είναι η αλληλεγγύη. Ωστόσο αυτό είναι και ακριβώς το σχοινί απ' το οποίο αυτή η τάξη βρίσκεται κρεμασμένη. Υπήρχε μια εποχή που το να νοιάζεσαι για την κοινότητα κάποιου σήμαινε να αγωνίζεσαι για την ίδια την εργατική τάξη. Πίσω σ' εκείνες τις μέρες συνηθίζαμε να μιλάμε για "κοινωνική πρόοδο". Σήμερα βλέπουμε τα αποτελέσματα ενός αμείλικτου πολέμου ενάντια στην ίδια την ιδέα της εργατικής πολιτικής ή της εργατικής κοινότητας. Αυτό έχει αφήσει τους περισσότερους εργαζόμενους με λίγους τρόπους ώστε να εκφράσουν αυτή τη φροντίδα εκτός απ' το να την κατευθύνουν προς μια κατασκευασμένη αφαίρεση: "τα εγγόνια μας", "το έθνος"... είτε μέσω ενός σοβινιστικού πατριωτισμού είτε μέσω εκκλήσεων στη συλλογική θησεία.

Ως αποτέλεσμα όλα έχουν αναιρεθεί. Γενιές πολιτικής χειραγώγησης τελικά μετέτρεψαν εκείνη την αίσθηση αλληλεγγύης σε μάλιστα. Η φροντίδα μας έγινε όπλο εναντίον μας. Κι έτσι είναι πιθανό να παραμείνει η κατάσταση μέχρι η Αριστερά, η οποία υποστηρίζει ότι μιλάει υπέρ των εργατών, να αρχίσει να σκέφτεται σοβαρά και στρατηγικά από τι αποτελείται ουσιαστικά η εργασία και τι θεωρούν αυτοί που εργάζονται ότι είναι πιο "υψηλό" σε αυτή.

Μετάφραση: [athenzboyz](#)

Πηγή: theguardian.com